

หน่วยเสียงสระ

๑. การหาหน่วยเสียงสระ

เมื่อพิจารณาคำและหากู้เทียบเสียงในภาษาแพร์ พบว่ามีหน่วยเสียงสระ
 ๒๐ หน่วย เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว ๑๘ หน่วย หน่วยเสียงสระประสม
 ๒ หน่วย ก็จะแสดงให้เห็นโดยใ้กฎเทียบเสียงตามตารางต่อไปนี้ :-

ตารางที่ ๓ แสดงหน่วยเสียงสระที่ได้จากกฎเทียบเสียง

หน่วยเสียงสระ	คูเทียบเสียง ชুক্তี ๑	คูเทียบเสียง ชুক্তี ๒
/i/, /e/, /ɛ/	/kin ³ / 'กิง' /ken ³ / 'เกง' /kɛŋ ³ / 'แกง, แกวง'	/pit ⁶ / 'ปิค' /pet ⁶ / 'เป็ค'
/ɯ/, /ə/, /a/	/tut ⁶ / 'ตุค' /tat ⁶ / 'ตัก'	/səj ¹ / 'เซย' /saj ¹ / 'ไส'
/u/, /o/, ɔ/	/put ⁶ / 'ปูล' /pot ⁶ / 'ปลค'	/cuk ⁶ / 'จุก' /cok ⁶ / 'ลวง' /cɔk ⁶ / 'เล็ก ๆ'
/ia/, /ua/	/khian ³ / 'เข็ฮน' /khuan ³ / 'ชวน'	/piaj ³ / 'เป็ฮย' /puaj ³ / 'ปวย'

หน่วยเสียงสระ	คู่เทียบเสียง ชุดที่ ๑	คู่เทียบเสียง ชุดที่ ๒
/i:/, /e:/, /ɛ:/	/pi: ¹ / 'ปี' /pe: ¹ / 'เป้' /pe: ¹ / 'แปล'	/ti:n ¹ / 'ทิน, เริง' /te:n ¹ / 'แทน'
/ɯ:/, /ə:/, /a:/	/phu: ¹ / 'ไถ, คราก' /phe: ¹ / 'เปลือ' /pha: ¹ / 'หิน, ผา'	/pu: ⁶ / 'ยื้อ' /pe: ⁶ / 'ชะเงอ' /pa: ⁶ / 'หญ้า'
/u:/, /o:/, /ɔ:/	/pu: ³ / 'ปู่' /po: ³ / 'เป็นใหญ่'	/hu: ³ / 'ย่น' /ho: ³ / 'โท' /ho: ³ / 'ทอ'

เพื่อแสดงให้เห็นว่า หน่วยเสียงสระเดี่ยว สั้น - ยาว แต่ละคู่ นั้น ต่างก็เป็น หน่วยเสียง ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นด้วยคู่เทียบเสียงสระ สั้น - ยาว ในตารางที่ ๔ หน้า ๒๐ แม้จะมีหน่วยเสียงสระ ๒ คู่ จากทั้งหมด ๔ คู่ ที่หากูเทียบเสียงซึ่งเป็นคำใน ภาษาแพร่ไม่ได้ ผู้วิจัยจะได้อาศัยคูเทียบคล้าย (secondary minimal pairs) และอาศัยคำอื่นมาเป็นคูเทียบบาง สระเดี่ยวสั้น - ยาวที่มีคูเทียบเสียง จัดเป็นหน่วยเสียง สระสั้น หน่วยเสียงสระยาว สระ ๒ คู่ ซึ่งมีเสียงสระ สั้น - ยาว ต่างกัน และมีคูเทียบคล้าย กันนับว่าเป็นหน่วยเสียงสั้น และหน่วยเสียงสระยาวด้วย

ตารางที่ ๔ แสดงหน่วยเสียงสระสั้นยาวควบคู่เทียบเสียงและคู่เทียบคล้าย

หน่วยเสียงสระ	คู่เทียบเสียง	คู่เทียบคล้าย
/i/, /i:/	/kim ² / /ki:m ² /	'ทอง' (จีน) 'คิม'
/e/, /e:/		/khet ⁶ / /khe:t ³ /
/ɛ/, /ɛ:/	/kɛŋ ⁶ / /kɛ:ŋ ⁶ /	'เค็ด, ขำระ' 'แกลง'
/u/, /u:/	/fun ⁵ / /fu:n ⁵ /	'ทัว, เกล้อน' 'ฟูน'
/ɔ/, /ɔ:/	/sɔŋ ⁵ / /sɔ:ŋ ⁵ /	'ซัง' 'เซ็ง, ฟอน'
/a/, /a:/	/wan ¹ / /wɑ:n ¹ /	'พัน' (กริยา) 'หวาน'
/ʊ/, /u:/	/tun ² / /tu:n ² /	'ทูน' 'ทางทูน'

หน่วยเสียงสระ	คู่เทียบเสียง	คู่เทียบคดาบ
/o/, /oː/	/hɔn ¹ / /hoːn ¹ /	'หน, ทาง' 'โหน'
/ɔ/, /ɔː/	/cɔk ⁶ / /cɔːk ⁶ /	'เด็ก ๆ' 'จอก' (เสียง)

๒. ชนิดของหน่วยเสียงสระ

หน่วยเสียงสระ ๒๐ หน่วยนั้น มีลักษณะต่างกันไป ผู้วิจัยจะแสดงควยแผนผังต่อไปนี้ :-

แผนผังที่ ๓ แสดงที่เกิดและลักษณะหน่วยเสียงสระ

ส่วนของลิ้น ระดับลิ้น	หน้า		กลาง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	i	iː	ɨ	ɨː	u	uː
กลาง	e	eː	ə	əː	o	oː
ต่ำ	ɛ	ɛː	a	aː	ɔ	ɔː
	ริมฝีปากไม่ห่อ				ริมฝีปากห่อ	

จากแผนผังนี้ จะเห็นว่าถ้าแยกประเภทหน่วยเสียงสระตามส่วนของลิ้น จะทำให้เสียงสระต่างกันออกไปได้เป็น ๓ ชนิด คือ สระหน้า สระกลาง สระหลัง และในแต่ละชนิดยังมีลักษณะริมฝีปากและระดับลิ้นต่างกันไปอีก แม้เมื่อมีลักษณะต่าง ๆ เหมือนกันแล้ว เฉพาะหน่วยเสียงสระเดี่ยว แต่ละหน่วยยังมีค่าต่างกันที่เสียงสั้นยาวอีกด้วย หน่วยเสียงสระแต่ละหน่วยมีลักษณะปกติข้อย่อยประจำอยู่ จะกล่าวถึงโดยละเอียดดังนี้

๒.๑ หน่วยเสียงสระเดี่ยว

หน่วยเสียงสระเดี่ยว มี ๑๘ หน่วย แยกเป็น สระหน้า สระกลาง และสระหลัง

๒.๑.๑ หน่วยเสียงสระหน้า ริมฝีปากไม่ห่อ มี ๖ หน่วย ได้แก่

/i/	/i:/
/e/	/e:/
/ɛ/	/ɛ:/

(๑) / i /, / i: / หน่วยเสียงสระหน้า ระดับสูง ริมฝีปากไม่ห่อ

- / i / เป็นหน่วยเสียงสระสั้น เช่น

/phit ⁶ /	'ตึก, โกรธ, ไม่พอใจ'
/kin ¹ /	'กิน'
/cim ³ /	'บาง, มั่ง'

- / i: / เป็นหน่วยเสียงสระยาว เช่น

/ki:p ⁴ /	'คืบ'
/si:k ³ /	'ฉีก'
/ti:n ¹ /	'ตื่น, เชิง, เท้า'

(๒) / e /, / e: / หน่วยเสียงสระหน้า ระดับกลาง ริมฝีปากไม่ห่อ

- / e / เป็นหน่วยเสียงสระสั้น เช่น
/lep ⁵ /	'เล็บ'
/tek ⁶ /	'กค'
/dew ² /	'เดียว'

- / e: / เป็นหน่วยเสียงสระยาว เช่น
/be:p ³ /	'บบ'
/phe:t ³ /	'เปรต'
/le:n ² /	'เหลว; เละ'

(๓) / ɛ /, / ɛ: / หน่วยเสียงสระหน้า ระดับต่ำ ริมฝีปาก

ไม่ทอ

- / ɛ / เป็นหน่วยเสียงสระสั้น เช่น
/ɲɛm ⁴ /	'งาม'
/mɛn ⁴ /	'แมน, ไซ, ถูกต้อง'
/phɛw ¹ /	'ถึง'

- / ɛ: / เป็นหน่วยเสียงสระยาว เช่น
/pɛ:p ⁴ /	'แมน'
/mɛ:n ² /	'ไฉล'
/lɛ:w ¹ /	'เหลว, แหก'

• ล้วนอยู่ในระดับไม่ถึงกับต่ำ แต่ในแผนผังจัดไว้ในระดับเดียวกับหน่วยเสียงสระ / a /, / a: / ซึ่งเป็นสระต่ำ เพราะระดับไม่ต่างกันมากนัก และเพื่อความสมมาตร (Symmetry) ของแผนผัง

๒.๑.๒ หน่วยเสียงสระกลาง ริมฝีปากไม่ห่อ มี ๒ หน่วย ได้แก่

/๓/   /๓:/

/๑/   /๑:/

/a/   /a:/

จัดเป็นคู่ตามเสียงสั้นยาวได้ ๓ คู่ คือ

(๑) /๓ /, /๓:/ หน่วยเสียงสระกลาง ระดับสูง ริมฝีปากไม่ห่อ

- /๓ / เป็นหน่วยเสียงสระสั้น เช่น

/kut⁵/   'คิก'

/bmt⁶/   'เคียว, สักครู'

/smŋ²/   'ซิง, พิณเมืองเหนือ'

- /๓:/ เป็นหน่วยเสียงสระยาว เช่น

/ŋ๓:t⁴/   'พิกล, โง'

/p๓:m²/   'ยิม'

/t๓:n¹/   'คลี'

(๒) /๑ /, /๑:/ หน่วยเสียงสระกลาง ระดับกลาง ริมฝีปากไม่ห่อ

- /๑ / เป็นหน่วยเสียงสระสั้น เช่น

/ket⁶/   'กน'

/dek⁶/   'คิก'

/kəŋ³/   'กิง, คริง'

- /๑:/ เป็นหน่วยเสียงสระยาว เช่น

/the:p³/   'เหน็น'

/pe:t³/   'ซิค, เป็ค'

/kə:k⁴/   'กะกะ'

ไม่หอ

(๓) / a /, / a: / หน่วยเสียงสระกลาง ระดับต่ำ ริมฝีปาก

- / a / เป็นหน่วยเสียงสระสั้น เช่น
/maw ² /	'เมา, หลง'
/khwak ⁶ /	'สลัก, แกะ'
/nak ⁵ /	'มาก'

- / a: / เป็นหน่วยเสียงสระยาว เช่น
/la:p ⁴ /	'ลาบ, ลัม'
/ka:t ³ /	'ตลาด, (ผัก) กาก'
/pa:m ⁶ /	'เคยตัว, ผ่าน'

๒.๑.๓ หน่วยเสียงสระหลัง ริมฝีปากบน มี ๒ หน่วย ได้แก่

/u/	/u:/
/o/	/o:/
/ɔ/	/ɔ:/

จัดเป็นคู่ตามเสียงสั้นยาวได้ ๓ คู่ ดังนี้

(๑) / u /, / u: / หน่วยเสียงสระหลัง ระดับสูง ริมฝีปากห่อจน

เกือบปิด

- / u / เป็นหน่วยเสียงสระสั้น เช่น
/luk ⁵ /	'ลูก, จาก'	/mur ² /	'มุง'
/hum ² /	'ไม่'		

- / u: / เป็นหน่วยเสียงสระยาว เช่น
/pu: ⁵ /	'บุคลิก'
/ku:p ³ /	'ที่นั่งบนหลังช้าง, กุบ'
/phu:k ⁴ /	'พุง'

(๒) / ๐ /, / ๐: / หน่วยเสียงสระหลัง ระดับกลาง ริมฝีปากห่อ

- / ๐ / เป็นหน่วยเสียงสระสั้น เช่น

/toʔ⁶/ 'ประหลาด'

/kok⁶/ 'คัก, กก'

/com³/ 'นม'

- / ๐: / เป็นหน่วยเสียงสระยาว เช่น

/tho:m¹/ 'ดลาเข้าหา, โทม'

/to:n¹/ 'กระโถก'

/wo:²/ 'โม'

(๓) / ๑ /, / ๑: / หน่วยเสียงสระหลัง ระดับต่ำ ริมฝีปากห่อ

เล็กนอย

- / ๑ / เป็นหน่วยเสียงสระสั้น เช่น

/phoŋ⁴/ 'บาง'

/khoʔ⁵/ 'เคาะ'

/noŋ⁶/ 'กระเทย'

- / ๑: / เป็นหน่วยเสียงสระยาว เช่น

/ko:p³/ 'กอบ, หอบ'

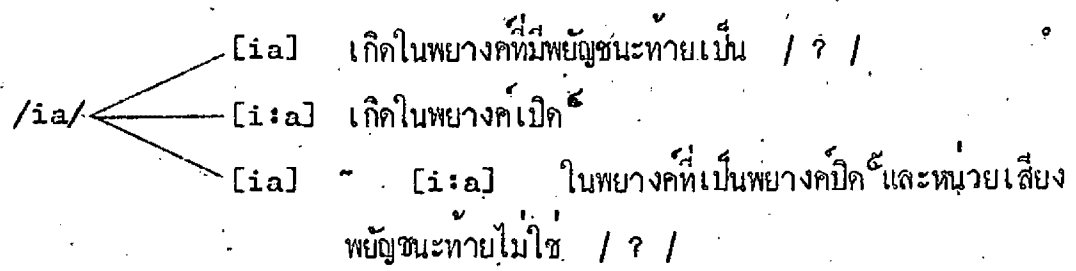
/no:ŋ¹/ 'หนองน้ำ, น้ำหนอง'

/ho:m²/ 'ประหยัก, สะสม'

๒.๒ หน่วยเสียงสระผสม

หน่วยเสียงสระผสมมี ๒ หน่วย คือ

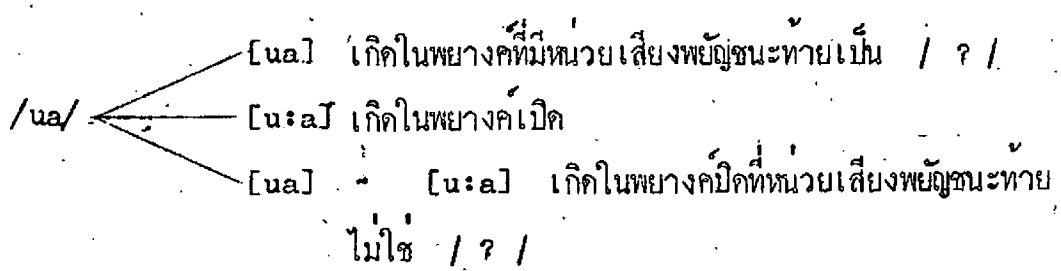
๒.๒.๑ หน่วยเสียงสระหน้า - สูง ผสมกับหน่วยเสียงสระกลาง - ต่ำ เป็น / ia /^๓ มี ๒ เสียงย่อย ดังนี้

ตัวอย่างในคำว่า

- [ki:a¹] 'เกลือ'
- [khi:an¹] 'เขียน'
- [hi:an²] 'เวียน'
- [pia?⁶] 'เปียก'
- [tia?⁵] 'อณ, นวม'
- [pia?⁵] 'ท่า'

๒.๒.๒ หน่วยเสียงสระหลัง - สูง ผสมกับหน่วยเสียงสระกลาง - ต่ำ เป็น / ua /^๖ มี ๒ เสียงย่อย ดังนี้

---

^๓ ผู้วิจัยเลือกใช้รูป / ia /
^๔ พยางค์ที่ไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย (open syllable)
^๕ พยางค์ที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย (close syllable)
^๖ ผู้วิจัยเลือกใช้รูป / ua /

ตัวอย่างในคำวาท

[khu:a¹]

'สะพานเล็ก ๆ'

[su:ak³]

'คู'

[lu:an¹]

'ใหญ่, หลวง'

[sua?⁶]

'ปล่อย'

[lua?⁶]

'ฟัง, หลุดออก'

[phua?⁵]

'ดู, เปื้อน, มูย'